Ч. 52 [illegible] Львів, субота 8. березня 1930. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.

Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Т. Г. Масарик.

Львів, 7. березня 1930.

Ні один славянський нарід не має нині такого популярного, не тільки серед славян, але й серед усіх культурних народів, мужа як чехи в особі теперішнього президента чехословацької республики Т. Масарика. Т. Масарик вчений, філєософ, соціольог, політик, революційний діяч і накінець перший, досмертний президент відреставрованої в XX. столітті чеської держави.

Саме нині, 7. березня минає 80 літ від дня народження Масарика. Чеський нарід і чехословацька держава святкують врочисто роковини народин свого провідника і фактичного творця нової державної Батьківщини. Цілий славянський світ щиро відгукнеться на це небуденне свято та засипле Т. Масарика цілими горами привітів і побажань. Але не тільки славянські державні й недержавні народи витатимуть з 80-літтям найбільшого чеського патріота. Його засиплять привітами уряди численних держав і великодержав, виконуючи приняті в міждержавному дипльоматичному світі вимоги традиційного конвенансу супроти голови суверенної держави.

До цього пребогатого вінця привітів для президента Масарика нехай буде вільно і нам, синам української галицької землі, що хоч кервавились довго за волю своєї Батьківщини, то остали без держави, вплести свою скромну китицю. Робимо це тим радше, що ювилят належить до тих чеських діячів, які живо інтересувалися українськими справами ще перед великою війною, які нераз йшли рука в руку з представниками нашого народу ще на віденській парляментарній арені.

В часі великої революції на европ. сході, коли український нарід ставив перші кроки на шляху до свого державного життя над Дніпром, през. Масарик був у нашій столиці, в золотоверхому Києві та з великим інтересом слідкував за розвитком революційних подій на Україні. В своїй останній великій праці п. н. „Світова Революція“ (її перший том появився на днях в українському перекладі накладом В-ва „Червона Калина“) описує він свій побут на Україні та висловлює дуже цікаві і цінні спостереження про українську революцію. До того през. Масарик є головою держави, в якій найшлося понад пів міліона українського населення на Закарпатті. Найважнішим правним актом, що ляг в основу такої далекосяглої історичної події, як прилучення українського Закарпаття до Чехословаччини, був відомий пітсбурський договір, заключений між през. Масариком і представниками закарпатської української еміграції в Америці. Цей договір забезпечував нашому Закарпаттю автономічні права та свобідний національно-культурний і господарський розвиток. Нині, як знаємо, ця країна найшлась в жалюгідному положенні. Та великий гуманіст Масарик, як знаємо, невповинний в тому, бо за нинішню політику на Закарпатті несе відповідальність в першій мірі закарпатська чеська бюрократія, яку насадили там чеські аграрії.

Натомісць знаємо, що през. Масарик щиро по батьківськи заопікувався нашою велико-українською та галицькою політичною еміграцією. Його впливам і заходам завдячуємо те, що в Чехословаччині істнують українські високі школи, культурно-освітні установи, що сотні української молоді користало й користає з наукових субсидій та стипендій з чеських державних фондів, якими диспонує, або має вплив на їх розподіл през. Масарик.

Масарик — це великан чеського національно-політичного відродження, це один з тих щасливих національних діячів, якому вдалось перевести в діло мрії його життя. Першими і найважнішими його помічниками в успішній реалізації політичних ідеалів чеського народу були: його слава вченого, велика політична освіта, орієнтаційний хист у складній міжнародній політиці, надзвичайно широкі звязки з передовими науковими, політичними і громадськими діячами всіх найвпливовіших у світовій політиці націй. Свої всесторонні звязки з европейським Заходом й Америкою поробив през. Масарик далеко перед великою війною і скапіталізував їх для добра свого народу в часі великої війни. Словом, незвичайного своїми талантами й заслугами мужа мала чеська нація в переломові хвилі Европи. Ні один з недержавних перед великою війною славянських і неславянських народів не мав йому рівного.

Складаючи на цьому місці сердечні привіти для братнього чеського народу з нагоди 80-тиліття його великого провідника, ми позволимо собі з цієї нагоди висловити побажання і pro domo sua, а саме: щоби українська нація чимскоріше видала з себе мужа і діяча такої великої міри, як Масарик.

Сойм.

Продаж дерева в державних лісах на кредит. — Дороговий закон.

На засіданні Земельної Комісії дн. 12. лютого ц. р. ухвалено резолюцію дуже важну також для нашого селянства. Справа торкається продажі будівельного дерева в державних лісах. Досі доступ селян до цього дерева був зовсім нелегкий, та й політика ця, яку вела державна лісова адміністрація, мала на увазі не інтереси місцевого населення, тільки інтерес державного скарбу. Кепська конюнктура на світових ринках дерева в теперішньому часі змінила дещо ситуацію й у звязку з цим фактом представники селянських клюбів зголосили внески, що мали на меті пониження цін на дерево в державних лісах для селянства та всякі інші полекші в набуванні ним цього дерева. Представники міністерства рільництва не ставилися цим разом так ворожо до тих внесків, як минулими роками. *По докладному розслідженні справи ухвалено резолюцію, щоби адміністрація державних лісів продавала від тепер будівельний матеріял місцевим і околичним селянам не тільки по конкуренційних цінах, але і на кредит до 3-х літ.* Є в домости, що деякі Дирекції державних лісів вже ведуть таку продаж у великих розмірах. На жаль в багатьох галицьких і волинських надлісництвах ще обовязують довголітні умови з краєвими й чужими фірмами на цілий вируб дерева. Наші селяни повинні чимскорше довідатися, як мається ця справа в найближчих їм надлісництвах і на всякий випадок повинні всюди добиватися продажі будівельного матеріялу по конкуренційних цінах і на сплати. Де з цього приводу вийшли би оправдані зажалення треба зараз слати їх до Українського Клюбу.

На засіданні Комісії Публичних Робіт дн. 27. лютого ц. р. посол Воєвода (ББ) здавав справу із внеску Українського Клюбу, який домагався зміни закону з дн. 10 грудня 1920 р. про будову й удержання публичних доріг. Цей внесок зголосив Український Клюб ще в листопаді 1928 р. Наміром внеску було так змінити §§ 19, 21, 22, 23, 24, 26, 27 і 28 вищеназваної устави, щоби 1) виділи самоврядування були обовязані до будови і консервації державних доріг тільки в межах кредитів, одержаних на це з державного скарбу, 2) щоби особлива дорогова оплата щезла, 3) щоби державний скарб причинювався до будови і удержання самоврядних доріг, коли самоврядні виділи мусіли би зужити на це в даному році більше як 50 проц. своїх звичайних бюджетових витрат, 4) щоби остаточно скасувати мита і копиткові оплати в містах, 5) щоби не було примусових дорогових спілок і 6) щоби т. зв. шарварок на громадських дорогах був платним. Посол *Воєвода* по дуже докладному реферуванні внеску заявився за цим, щоби внесок відкинути з огляду на невикональність видвигнених у ньому домагань Українського Клюбу до державного скарбу. За таким полагодженням справи заявився також присутний на засіданні міністр публичних робіт, Матакевич. Посол *Луцький* застерігся проти цього і доказував, що в 1928 р., коли Український Клюб зголосив цей внесок, уряд запевнював сойм про знаменну конюнктуру і дуже добрий стан державного скарбу. Були тоді величезні готівкові резерви в руках уряду. Клюб старався вихіснувати ці резерви на продуктивні цілі, м. ін. на будову доріг. Тимчасом держава зужила ці гроші на всякі менше хосенні інвестиції і нині серед господарської кризи заявляє, що внесок Українського Клюбу є невикональний. Коли цей внесок з такої причини нині невикональний, то домагання Українського Клюбу не стали задля цього неоправданими. Посол *Луцький* зголосив резолюцію такого змісту: „Сойм взиває уряд, щоби він у своїй дальшій дороговій політиці старався чим скорше здійснити слідуючі основні домагання: 1) Виділи самоврядування є обовязані будувати і удержувати державні дороги тільки в межах кредитів асигнованих на цю потребу з державного скарбу, 2) державний скарб є обовязаний допомагати самоврядуванню в будові і удержуванню воєвідських, повітових і громадських доріг, 3) окрема дорогова оплата має бути зліквідована, а щонайменше справедливіше розділена поміж селян, міщан і торговців, 4) шарварки мається оплачувати“. Міністр і референт Воєвода спротивилися також і цій резолюції. Боротьба тривала повних 3 години. Нарешті в голосуванні піддертий міністром внесок референта упав. Натомісць ухвалено на Комісії першу і третю точку з резолюції пос. Луцького. В такій формі комісійна ухвала піде на сойм до остаточного вирішення цеї немало важної для нас справи.

О. Л.

Політична ситуація в Німеччині.

З Берліна пишуть, що наради німецьких міністрів над справою дефіциту закінчилися узгідненням проектів ріжних партій. Проект міністра фінансів Мольденгавера є компромісом, що частинно помирив усі табори. Німецька преса пише, що цей проект поліпшив політичну ситуацію в Німеччині й на деякий час відсунув можливість кабінетної кризи.

Реорганізація румунського уряду.

„Берлінер Тагеблятт“ повідомляє з Букарешту, що регенція планувала реорганізацію кабінету Манія, але цей плян відложений. Регенція задумує утворити національний кабінет, але кабінет Манія не дістав би вотум недовіря. Але румунська опозиційна преса говорить далі про незалежну реорганізацію румунського уряду взагалі.

†

ФЕДІР ФЕДОРЦІВ

1. XII. 1889 — 5. III. 1930

Велика втрата. Відійшов від нас довголітній товариш праці і керманич, що поклав для розвитку нашого щоденника великанські заслуги, працюючи в ньому невтомно і з посвятою в найтяжчих, переломових часах нашого народу. Втрата тимбільша, що покинув нас на віки товариш в молодому віці, якого енергію й талант нелегко заступити.

Важке було життя пок. Федорцева. Походячи з незаможньої сім'ї, змалку хоровитий, натерпівся він немало вже замолоду. У вищих клясах коломийської української гімназії слабував дуже багато і вже в тих часах його ніжний організм мусів переходити прикрі й дошкульні операції і т. д. Поміг йому тоді виїзд до Івоніча, що по його власним словам урятував йому життя.

Не зважаючи на все те, удержуючись до того в школі власною працею, находив пок. Федорців усе час на позашкільну лектуру. Від найдавніших часів проявляв великий інтерес до книжки, до друкованого слова взагалі. Вже в гімназії співробітничав в українській частині літературної студентської ґазетки, що виходила під редакцією одного ґімназ. учителя. В ній містив він перші проби свого пера.

Приїхавши до Львова, записався на правний виділ тутешнього університету і працював одночасно як урядовець у Земельнім Банку Гіпотечнім, де набрався теж широкого банкового знання. Разом з тим кинувся у вир тодішнього буйного студентського життя. Виступав часто з промовами на студентських зборах, був одним з аранжерів II. загально-українського студентського конгресу, редаґував студентський орґан-місячник „Шляхи". В цьому-ж часі при помочі кількох людей приступив до видавання „Новітньої Бібліотеки", в яку вложив теж немало свого труду.

З вибухом великої війни залишився пок. Федорців у Львові. Про його громадянську мужність свідчить найкраще факт, що коли з приходом російських військ до Львова тодішня редакція „Діла" опустіла, він разом з проф. Свенціцьким і пок. Мих. Павликом взявся вести „Діло" дальше. Одначе російська військова влада припинила „Діло" вже другого дня після заняття Львова.

Коли російські війська покинули Львів, Ф. Федорців кинувся негайно до праці, приступивши до видавання чи радше до відновлення щоденника „Нове Слово", що небавком змінило назву на „Українське Слово". Зголом відновив він і видавництво журналу „Шляхи", що проіснували до літа 1918 р. Тут варто згадати, що в часі російської окупації у Львові писав він свій щоденник, що так і залишився недрукованим. На похоронах Франка виголосив він іменем молоді знамениту промову, що була поміщена в цілости в „Шляхах". В тих-же „Шляхах" помістив він цілу низку блискучих характеристик наших передових політиків під псевд. Богдана Магміта, з яких деякі вийшли потім окремими відбитками у Стокгольмі.

Після нашої програної війни доля звязала Ф. Федорцева на постійне з „Ділом", в якому він працював від початку 1920 року аж до хвилі, коли важка недуга прикувала його до ліжка (по конець листопада 1929). Скільки завдячує йому „Діло", скільки енерґії й сил присвятив він нашій ґазеті, знають хиба найближчі товариші його праці в редакції. Не раз і не два вертав він до хати після виснажуючої праці пізно пополудні, навіть по 5-ій годині, на обід, коли кожна людина, що працює в менш-більш нормальних умовинах, вспіла собі вже й добре відпочати. „Каторжна робота" — казав він нераз і „каторжником" був по його словам кожний співробітник українського щоденника. А одним з найбільших каторжників був він — пок. Федь Федорців.

Про його працю в інших установах згадано коротко вже вчора. Був одним з ініціяторів фонду „Учітеся" і членом видавничої комісії при „Просвіті", редаґував її календарі (в двох повоєнних календарях помістив великий огляд політичних подій на українських землях під псевдонімом Долинського, що вийшов в Америці окремою книжкою), був членом управи, а в останньому році заступником голови Т-ва Письменників і Журналістів ім. Івана Франка, якому прислужився дуже придбанням оселі в Ямнім, був членом управи видавничої кооперативи „Ізмараґд", для якої переклав вибрані оповідання Зощенка і „Поворот Будди" Іванова, працював багато пером і своїми звязками для введення в життя нашого купелевого заведення в Черчу і б. ін. Окремо слід відмітити його великі заслуги для орґанізації допомоги повенянам перед двома роками, що, як відомо, увінчалася дуже поважними успіхами і влагіднила немало людського горя.

Ф. Федорців був людиною виїмкової енерґії. Напротязі літ майже не було ніодної громадянської орґанізації, в якій не брав би він діяльної участи і не грав у ній першорядної ролі. Громадянське життя з усіма його світлами й тінями було для нього невпинним предметом роздумувань, найближчою царинною особистої праці, головною його журбою і головною розвагою. Він стежив щоденно із пристрастю фахівця за всіма порухами нашого суспільного життя, завсіди підготовлений до того, щоби реаґувати на кожний новий його прояв.

Працездатність і енергія Ф. Федорцева заслуговували на подив. Він ніколи не відмовлявся від ніякої невдячної буденної праці, коли почував, що зможе її виконати краще й швидше за інших. Ніхто нині не в силі перечислити статтей і принагідних рефератів, написаних покійним для ріжних наших установ. Як справжній громадянин, якому вистарчає сповнення національного обовязку, він рідко домагався за свою працю матеріяльної винагороди і навіть зрікався навіть вдоволення авторського самолюбства.

Ф. Федорців визначувався гнучким умом і громадянською сміливістю. Його незалежність у поглядах і сміливість боронити їх прилюдно робила йому чимало особистих ворогів. Його чутливість на ріжні нюанси політичного життя, що наказувала йому інколи змінити своє становище супроти тої самої справи для загальнонаціонального добра, зєднувала йому зовсім несправедливо опінію хиткої людини серед людей, що стояли осторонь громадської праці.

Як кожний із нас, а тимбільше як кожна людина, якої орґанізм підгризав роками недуга, мав він свої хвилини слабощів. Неодна із цих хвилин була саме наслідком поважної недуги, що надривала нерви, нарушувала фізичну рівновагу і доводила Покійного до хвилевих вибухів, які він швидко опановував силою волі.

Обзнайомлений із ріжними ділянками нашого загальнонаціонального життя, один із найкращих знавців галицьких обставин і людей, Ф. Федорців залишився до останньої хвилини свого життя тверезою, зрівноваженою людиною, що глибоко брала собі до серця долю тої меншої галузі нашого народу, з якого вийшов і для якого вложив стільки важкої і не все вдячної праці.

*

Похорони пок. Федя Федорцева відбудуться в суботу 8. ц. м., в год. 3. попол., з передпохоронного заведення при вул. Кохановського ч. 9/ на Личаківський цвинтар.

*

Нині, в пятницю, в год. 6. веч. відправиться панахида біля тіла Покійного (вул. Кохановського). У вівторок, 11. березня, в год. 8. рано відправиться Заупокійне Богослуження за душу Покійника в Успенській (Волоській) церкві.

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ. 3)

Життя без неї.

— Неймовірне, — заперечив я головою. Мені пригадалася мадам Дюпон і ясноволосе дівчатко в молочарні.

— Неймовірне, — повторив я знову вже не так впевнено, — згадатиб тільки Йоанну д'Арк і мадам де Помпадур, — сказав я сам до себе.

— І всі спідниці і комбінації, що лишилися у великих магазинах, — докінчив він не моргнувши навіть. — Ні! — його обличча набрало виразу абсолютної певности, — вони істнували, я певен цього!

Ми проходили саме вулицею Комартен. На дверях майже всіх дансінґів можна було прочитати карточку такого приблизно змісту: „По причині ліквідації підприємства до винайму саля, меблі, саксофони і барабани, дві тони паперового конфетті і 12-річний хлопчина з Сенеґалю".

Тільки одна відома саля „Спарта" з нічому не змінила свого зверхнього вигляду. Навпаки, великі афіші приміщені перед входом запрошували на „Лакедемонські ігрища", що мали відбутися таки цього-ж вечора. Проходячи попри цього льокалю мій знайомий всміхнувся значучо:

— О, сьогодні ніхто тут не прийде, даремні сподівання, але завтра, позавтра, го! го! Ти знаєш, як воно на кораблі серед моряків?

Ми йшли кілька хвилин мовчки бульваром Мадлен. Зпоза вікон корабельних агенств і з даху будинку „Messageries maritimes" моргали до нас товсті ґальобуси і довгуваті, кольорові кораблі, запрошуючи у далекі замерські мандрівки. Все переконувало нас про несталість людського осідку, круглість землі і всю змінчивість і непевність нашої епохи.

— Але як відкрив ти їх неприсутність?, — сіпнув я його знову за рукав. — Твоя жінка, вибачай, що згадаю, була ще вчора ввечір дома, чи так?

Його обличча приблідло і скорчилось, наче від терпкого смаку цитрини.

Була, — відповів він. — Я саме забарився довше поза хатою. Старий дядя Бріян мав невічливу думку вертатись у Париж з Льондону останнім вечірнім поїздом. Ще до того не захотів з нами балакати. Насупив свої хащі-брови і кожньому простягнув тільки руку: „До завтра, панове". Стара малпа! Даремне я трудився!

— По дорозі до дому зачепив я ще за одну каварню Монпарнасу. Думав: стара спить. Але ні, вона тільки чатувала на мене. Коли я ввійшов, мацнула мене відразу обома капцями і промовила... Але цього не варт переказувати — він зрезиґновано махнув рукою. — Я ліг скоро спати. У ночі чув її близкість; ти розумієш мене? щось загрозливе і небезпечне, що не дає мені спокою навіть у сні. Я спостеріг аж ранком...

— Її не було? — допитував я.

— Так, зітхнув він з полекшою, її не було. Я не розумів ще нічого, вибіг до кухні, на столі найшов вранішне видання „Матен", а потому ще всі сплітки з моєї дільниці.

Ми доходили саме до дверей дому мого друга при вул. св. Флорентія. Я задержався.

—Але те, що відійшло може повернути, — простягнув я йому руку.

— Ти справді думаєш, що вони можуть повернути? — спитав він бліднучи.

— Так — притакнув я — я певен, що вони всі повернуть вже небавком. А при цьому я вхопив за клямку дверей. Коли повернувся до мого товариша дороги, його вже не було; зник як камінь у воду.

Мій товариш Арман мешкав на другому поверсі при вул. св. Флорентія, недалеко палати, яку займав колись славний Талейран. Він сам отворив мені двері.

— Нема моєї Анік, — хитнув мені сумно головою на привітання.

Я не смів розпитувати. Анік була приятелька Армана, що з нею він недавно почав було жити; всі знали, як дуже він привязався до неї.

Ми пройшли велику коштовну змебльовану вітальню і спинилися в кімнаті Арсена. Вікна були тут переслонені завісами. Перед ліжком стояв столик заставлений пляшками. У півсумерку електричної лямпи таємничо виблискував срібний шекер. На ліжку навпів лежав, навпів сидів наш спільний друг Фелікс і простягав повну чарку нам назустріч. Вся кімната сповнена була солодкавими пахощами мімози.

Фелікс відомий був серед нас як сміхун і веселуха. Разом з тим він мав добре, чутливе серце; він певне зайшов до Армана, щоби розважити його.

— Життя без неї? — деклямував Фелікс нам назустріч, але-ж нічого лекшого впевняю вас. Все на світі тільки проблема звички, нічого більше. Хочете примірів? Наші предки лазили по деревах і їли руками. А ми відвикли, зовсім відвикли. Коли треба вийти на перший поверх беремо вінду і ще томимося., коли їмо булку з маслом беремо ніж і вилку і ще валяємо пальці. Чи не так? — повернувся він до мене.

— Що він плете? — застогнав Арман.

Але Фелікс продовжав безтурботно далі:

— Проблема жінки це теж проблема звички. Звикнемо без неї. До всього можна звикнути.

— Але від їди не відвикнеш, промовив я.

Фелікс махнув тільки рукою. — Зовсім друге діло з їдою. Без їдження орґанізм гине, без воздуху, без води також. Але без жінки? Чи вони абсолютно потрібні до життя? Згадайте тільки черців, деяких кочовників пустині Ґобі і евнухів. Всі вони, з малими винятками, не знають жінки місяцями, роками, а евнухи навіть і все життя.

(Продовження буде)

Пільги для хліборобів.

Варшава, 5. березня 1930.

На засіданні земельної комісії 11. січня ц. р. підписаний піддав думку, аби з огляду на очевидну важку крізу в хліборобській продукції комісія звернулась до міністра хліборобства з домаганням, щоби він чимскорше засував комісії свій плян негайної акції уряду в напрямку хочби частинного злагіднення цієї крізи. Внесок принято одноголосно і на цій основі підписаний, як предсідник земельної комісії, тричі переговорював з міністром. Вислідом цих переговорів були два засідання комісії в присутності міністра в днях 1. і 28. лютого ц. р., присвячені крізі в хліборобській продукції. Рівночасно йшла на економічному комітеті Ради Міністрів боротьба поміж міністром хліборобства та міністром промислу й скарбу за намічений плян пільг для хліборобства. Тимчасовий — і очевидно зовсім невистарчаючий — вислід цих змагань представляється так:

I. В ділянці збіжевої політики.

1) Вивозові премії на жито (6 зол. від 100 кг.) будуть удержані на дотеперішній висоті для скількости, обнятої т. зв. житним порозумінням між Польщею і Німеччиною. (На це міністерство скарбу вже призначило 6 міліонів золотих). 2) Вивозові премії на овес і ячмінь будуть також удержані на дотеперішній висоті щонайменше до 30. червня 1930 р. 3) Акція закупу збіжа т. зв. збіжевих резерв буде ведена далі, щоб оживити попит на внутрішньому ринку. 4) Всі обмеження при перемелюванні жита (тепер 65 проц.) будуть відкликані, оскільки жито перемелюється на експорт. 5) Торговлю житом на основі польсько-німецького порозуміння буде перепроваджувати „Союз експортерів жита“. Уряд не буде приневолювати до вступлення у синдикат тих фірм та інституцій, що схочуть перебрати на себе частину трансакцій на основі польсько-німецького порозуміння. Державні збіжеві резерви будуть творити складову частину збіжевих запасів „Союзу експортерів збіжа“ і виконувати будуть трансакції, не перенятї приватними фірмами і союзами кооператив.

II. В ділянці хліборобського кредиту.

1) В Державному Рільному Банку буде урухомлений окремий кредит (кругло 80 міл. зол.) на конверсію коротко-речинцевих лихварських довгів селян та на оживлення рільничої торговлі. Ще перед 15. березня державний скарб зложить у Рільному Банку на цей фонд першу сплату (рату) у висоті 22 міл. зол. 2) Банк Господарства Краєвого одержить також поважні засоби (понад 100 міл. зол.) на кредити для більшої земельної власности та рільного промислу. 3) Буде взяте під увагу зорганізування т. зв. заставового кредиту не тільки на запаси збіжа, але й на дерево.

III. В податкових справах.

А. Державні податки. 1) Безпосередні податки, обтяжуючі хліборобів і залягаючі до 31. грудня 1929 р., будуть відложені і розложені на 4 сплати, платні в 1930 р. Тимсамим будуть розложені також квоти доходового податку, виміреного в осені 1929 р. 2) Речинці зізнань до доходового податку будуть пересунені з 1. березня на 1. травня. Кандидати хліборобських організацій будуть покликувані на членів т. зв. „відкличних комісій для податкових справ“. 3) Урядовий проект новелізації закона про промисловий податок одержить статтю про звільнення від податку трансакцій купна-продажі збіж та мяса на біржах. 4) Оборотовий податок при вивозі ячменю, худоби, безрог і коней буде припинений.

Б. Самоврядні податки. 1) Інвестиції самоврядування в бюджетовому році 1930/31 будуть припинені за виїмком інвестицій вже розпочатих. 2) Бюджети територіяльних самоурядувань будуть піддані далекойдучому поменшенню. Заборонено буде вставляти в бюджети самоуправ допомоги для інституцій та починів, незвязаних безпосередньо з нормальною діяльністю самоурядувань. 3) Т. зв. вирівнюючий податок у сільських громадах буде в цьому році сильно обмежений. 4) Стягання т. зв. добровільних вплат буде заборонене. 5) Законопроект новелізації вирівнюючого податку буде змінений в тому напрямку, аби не побільшувати істнуючих обтяжень і передовсім не впроваджувати нових обтяжень у воєвідствах західних і полудневих.

IV. В ділянці річевих і суспільних забезпечень.

А. Річеві забезпечення. 1) Негайно платні залеглости хліборобів за час від 1. січня 1927 р. до 1. січня 1930 р. в Державнім Заведенні Взаїмних Забезпечень (ПДУВ) будуть розложені на 2 сплати, платні в квітні і листопаді ц. р. без кар за проволоку (Ці залеглости виносять тепер кругло 15 міл. зол.). 2) Залеглі від 1926 р. вогневі премії від хліборобів будуть відложені на 1 рік (кругло 2 міл. зол.). 3) Кари за проволоку при стяганні вогневих премій будуть обнижені з 2 на 1 проц. місячно.

Б. Суспільні забезпечення. 1) На протяг 3. літ будуть обмежені всякі інвестиції в забезпеченевих інституціях. 2) В галицьких Касах Хорих будуть обнижені премії, де це тільки буде можливо, передовсім там, де премії є вищі від пересічних. 3) Четверта частина приросту запасних фондів в інституціях суспільних забезпечень (кругло 20 міл. зол.) буде щорічно віддана Державному Рільному Банкові у формі термінових льокат, або на закуплення цінних паперів для зорганізування банком довгоречинцевого хліборобського кредиту. 4) Премії від рільників-господарів на суспільні забезпечення будуть розложені на три піврічні сплати. 5) Відсотки за проволоку від забезпеченевих премій не можуть бути вищі як 1 проц. місячно. 6) Вартість зарібків фільварочної служби, означена в скількостях жита, буде провірена і приноровлена до теперішніх цін збіжа. Де на це не буде взаїмної згоди робітників і хлібодавців, там буде обовязувати біржева ціна жита, поменшена на 10 проц.

V. В ділянці митної політики.

1) Уряд зголосить у соймі законопроект, аби міг на випадок потреби підвищити мито на пшеницю до золотих 17.50 за 100 кг. і мито на пшеничну муку до золотих 30 зо 100 кг 2) Автономічне мито від солоду буде піднесене до зол. 30 від 100 кг. 3) Теж мито від сушеного, паленого і праженого коріння цикорії буде піднесене до зол. 80 за 100 кг. 4) Мито від марґарини піднесеться до зол. 80 від 100 кг. 5) Уряд вже вніс до сойму законопроект на підвищення мита від свіжої соленої солонини на 80 зол., від смальцю на 100 зол. та від паприкованої, вудженої солонини на 120 зол. від 100 кг. 6) Уряд звернеться до сойму з внеском на піднесення мита на харчевий лій та інші товщі до зол. 15. 7) Будуть розглянені можливости піднесення мита на рослинні товщі (рафіновані і нерафіновані). 8) Уряд зголосить у соймі внески на піднесення мита від ввозу судаків та щупаків до зол. 100 за 100 кг. 9) Уряд виступить з внеском на піднесення мита від меду у вощині, від патоки, мальтози й екстракту з мальтози з 58.50 зол до 120 зол. за 100 кг. 10) Уряд заявляє, що в цьому господарському році міністерство скарбу не буде давати дозволу на безмитний ввіз збіжа. 11) Вивозове мито від цукрових буряків буде припинене до 1. квітня 1931 р. 12) Зворот мита буде приноровлений при вивозі тріпаного лену і тріпаного льняного клоча. Уряд провірить можливости звороту мита при вивозі бараболяних платків. 13) Т. зв. „чинний ушляхотнюючий оборот“ збіжами, передовсім пшеницею, буде в цьому році припинений.

VI. В ділянці тарифової політики.

1) Перевозові тарифи від збіжа в зерні та від стручкових ростин будуть знижені на 20 проц. при внутрішньому перевозі і при експорті зі всіх залізничих стацій у львівському, станиславівському, тернопільському і волинському воєвідствах. 2) При експорті бараболі на залізничих лініях до 700 км. будуть обнижені вивозові тарифи. 3) Будуть установлені однакові оплати при експорті свиней за границю у ваго-

---

ПАНАЇТ ІСТРАТІ.

Подорож з амбасадором.

Я вже говорив про цей несподіваний відїзд і про скиненого амбасадора, в товаристві якого я їхав у Москву. Та нині я вже в себе дома і можу доповнити сказане, докинути нові подробиці, а цього я не міг би зробити в тім світі, що кличе вас до себе простягнувши обійми на те, щоби потім зачинити перед вашим носом двері в менту, коли ви хочете лишитись людиною.

Ех, свободо, свободо! За тебе я віддав би всю свою кров.

На прохання московського журналу „Огоньок“ я зробив „портрет“ Раковського у 1927 р., який назвали знаменитим, який мав там появитись і не появився в часі, коли Раковський був іще амбасадором, але коли вже заздалегідь було відомо, що він у „неласці“. Моя стаття не мала в собі нічого полемічного, бо тоді мені і в голову не приходило думати погано про офіціяльні кола. Що ви думаєте про таку „перекуску“?

Щодо мене, нехай мої противники знають, що коли вони хотять підготовити для нас друге видання такого більшовизму, то тоді найдуть у мені завзятого ворога, хоч би єдиного ворога, що вмре за те, що він уважає першим добром людини: а тим є змога висловитись в обличчі неба чи то супроти товариша чи противника. Ленін дозволяв своїм противникам висловлювати свої думки; і з усіх них Горкий сказав йому найбільші жорстокі слова, часто огидливі й несправедливі.

Мені відповідять, що за таку свободу можна було заплатити в даний мент ціною життя всієї Революції. А я на це скажу: **ваша тиранія вбила її ще певніше.** І нині не воскресне вона від того, що до вашого, вибачте за слово, братства ввійде ще якийсь Ґоркий.

Дуже сумно, що я мушу так немилосерно промовляти до людей, які врешті врешт є лише жертвами системи, що прийшла до них без їхньої вини, але я на це не маю ради. Мене знали. Не повинні були мене запрошувати на свято роковин революції. Та найбільша вина тут Раковського, якого я перед відїздом питав „як там із тією совєтською Росією?“, а який дав мені дипльоматичну відповідь:

— Коли ти глядітимеш зверха, ти не будеш вдоволений. Але коли ти вмієш дивитись, то ти покохаєш нашу революцію.

Я мав чисту совість. Невже-ж можна було уявляти собі, що революція має щонебудь спільного з людською гидотою! Та я волів би, щоби мені сказали щиро, як вона виглядає, щоби я не потрібував глядіти на неї власними очима і знімати ці очі до неба. Але більшовики вміють мовчати як гроби, навіть коли є вашими приятелями й старими товаришами.

Раковський не є виїмком між ними. Ніколи я не міг добути від нього ні одного признання, з яких кожне я затаїв би нині стократно, наче сповідник. У Франції я вибачав йому мовчанку. Він був амбасадором, а я говорив. Так він так само мовчав підчас усієї нашої подорожі. У відповідний момент, коли ми вїзжали до Німеччини, я поставив йому питання, на яке щира відповідь була би мені відкрила справжнє становище опозиції і долю, яка небавком жде її. Я спитав його:

— Чи це Франція проганяє тебе чи це твої тебе нищать?

Замість відповіди він витягнув годинник і сказав:

— Ми будемо в Франкфурті в 11 год. вечора. Чи ти голодний?

Іншими словами: „Сховай свій язик на франкфуртські ковбаски“.

А проціль він нераз помагав мені, даючи доказ тривкого привязання і приймаючи мене в товаристві інтимности.

У нашій дипльоматичній переділці, побачивши одного дня рукав його роздертої сорочки, з зачудованням, в якому було дечого з подиву, вирвались мені такі слова:

— Слухай, Християне! Я знаю, що такі більшовики як ти не вживають для особистого вжитку тайних фондів, але невжеж твоя пенсія є така мізерна, що ти мусиш носити аж таку сорочку?

Він ще боронився:

— Ти верзеш дурниці! Відчепись від моєї сорочки.

Але коли ми раз були в амбасаді, він сказав мені:

— Коли я вже не буду нічим і буду примушений заробляти на хліб насущний як лікар, що забув уже медицину, чи ти, коли станеш багатим, поможеш мені?

Він саме тоді дав мені задаток на рахунок гонорару за книжки видані в Росії, а за які, наслідком відсутности авторської конвенції, мені не належався. Він зробив це на власний риск. Я вважав жартом його рефлексії. Як совітська Росія могла обійтись без такого дипльомата як Раковський?

Бідна моя голова! Я краще це зрозумів, коли рік пізніше, я знав, що вчорашній амбасадор казав продавати річи із свого бідного помешкання в Москві, щоби купити собі хліба.

І я зустрівся згодом з ним в Астрахані, де провів з ним вісім днів, коли він на вигнанні нездужав малярією.

Гарний спомин... І нехай проклятим буде життя, що опоганює всю красу, якої так прагне наша душа! Скільки разів рвався з мене цей оклик підчас подорожі, яку я тепер повторяю на папері! На щастя, я не можу проїхати щераз усім цим шляхом і все це пережити, бо інакше мусів би зломати перо.

нах т. зв. кратівках, або в 2-х звичайних ваґонах, себто 30 проц. експортова знижка буде признана також тоді, коли експортерові доставить залізниця замісць одної кратівки також два звичайні вагони. 4) Перевозові тарифи на ґрис і макухи знижені на 10 проц. (у внутрішньому обороті і при експорті).

Вже вище зазначено, що вислід змагань рільної комісії, завершений покищо оцими 43-ма уступками уряду, зовсім не вдоволяючий. Вивозові премії на збіжа в наших умовах ще нічим не причинилися до підвищення цін на внутрішньому ринку. Дрібне — особливо наше — хліборобство не має відповідного торговельного апарату і взагалі задля всяких інших причин не має приступу не тільки до експорту, але й до продажі збіжа т. зв. державним збіжевим резервам. Поширення в краю доброго житного хліба, скасування 65 проц. перемелювання жита, але не лиш для експорту, тільки й на внутрішній ринок, справедливі кредити для хліборобської кооперації і нарешті навіть для приватних млинів, обмеження бюджетів та інвестицій в самоуряд́уванні (без злобного викреслювання датків на „С. Господар", „Рідну Школу" і т. п.), митні підвишки і тарифові знижки (для Сх. Галичини та Волині) — безумовно моглиб дати деяку пільгу також дрібним і навіть українським хліборобам.

Дальша боротьба мусить іти за зміну кредитової політики державних банків дотично українських господарських організацій, за спільну редукцію дорогової данини та оплат за візд селян до міста, за пониження відсотків проволоки від залеглих податків, за обмеження всіляких адміністраційних кар, за таке підвищення мита на риж, щоб забезпечити правильний збут всіляких круп, за пристосування цін на помічні навози до біжучих цін за продукти, за винагороду шкід цьогорічним плянтаторам тонколистого тютюну, за частинне обмеження вступу яблук і т. д.

Запевнену підвишку мита на ввіз солонини піддаю тимчасом під особливу увагу усім нашим агрономам і селянам.

Пос. Остап Луцький.

Морська конференція продовжується.

Морська конференція, яка була перервана на 2 тижні, дня 4. березня почала на ново свої наради.

На першім засіданні нараджувались шефи делеґацій й експерти в справі клясифікації кораблів. Офіціяльне засідання пічнеться у вівторок.

У Франції говорять про диктатуру.

Націоналістична французька преса пише, що кабінет Тардіє, це остання спроба урятувати парляментаризм і республіку.

„Ліберте" пише, що парляментаризм віджив своє і Франція стоїть перед альтернативою: або диктатура націоналізму, або диктатура комуністичного пролетаріяту. Ще 1925 р. Франція стояла перед такою альтернативою, але сильна рука Поанкаре вирятувала державу від заливу анархії. Тепер Франції грозить та сама небезпека й урятувати ситуацію може тільки диктатура націоналістів.

Митна конференція в Женеві.

З Женеви прийшли відомости, що митна конференція через захитання пляну митного мира опинилась в критичній стадії. Члени господарчої комісії стараються утворити ґрунт для дальших нарад: Бельгійські представники предложили плян, який міг би бодай частинно принести конференції успіх і дав можливість якогось порозуміння. Тепер йде спроба обмірковувати плян митного мира між тими державами, які на цей мир принціпіяльно погодились. Робиться спроби продовжити важність торговельних договорів між різними державами, що облекшилоб ліквідацію митних оплат та наближилоб ці держави, що мають торговельні договори до держав, які стремлять до митного мира взагалі. А всеж панує загальне переконання, що наради в Женеві скінчаться невдачею.

Перед новою домашньою війною в Китаю.

З Льондону повідомляють, що утворення другого уряду в Пекіні загострило ситуацію в Китаю так поважно, що там грозить нова домашня війна. Ця нова війна булаб гірша ніж попередня. Анґлійський уряд задумує відложити відкликання своїх гарнізонів із китайських теренів, щоби тим чином уможливити заворушення.

До ревіндикації українських православних церков.

I.

В останніх часах набрала великого розголосу не тільки в Польщі, але й у широкім світі піднята польською єрархією справа *ревіндикації* тобто забрання православних церков і їх майна на Волині та сусідних землях на власність польського католицького костела. Здається, що автори цього почину і їх земляки не здають собі справи з того, якого страшного упира викликують вони тим своїм вчинком, спричинюючи завзяту ворожнечу не лиш між українським і польським, але й між польським і всіми східньо-европейськими народами, витворюючи крім того глибоку пропасть між церквою католицькою і східньою.

Поважний голос у цій справі підняв наш Впреосв. митрополит і не зважаючи на критику короткозорих польських політиків, висказав свій погляд отверто, як це представникові грекокатолицької церкви і її пісданництва годиться. Але в цій преважній справі є ще й інший чинник, що покликаний сказати своє слово. А цим чинником є наше духовенство. І воно повинно сповнити свій обовязок і показати перед світом, що голос його архиєрея не є відокремлений, і що за тим голосом стоїть вся наша суспільність.

І тому я, як один зі сеніорів духовенства беру за перо в цій справі. Слідкуючи від давна за тим, що ділося на нашій землі в церковній ділянці і що ще діється, пересилаю авторам цього почину лиховістну пересторогу: глядіть, щоби за мнимою обороною католицького права на Волині не поглибили ще більше нещасну вікову ворожнечу між обома народами і не задали самому католицтву тяжкої шкоди на цілім сході, — і щоби не вийшла відтак „послідная горшая первих".

Згори скажу, що наступу, піднятого на православні церкви на Волині, не вважаю випадковим або відокремленим фактом, але черговим кільцем у довгім ланцюзі змагань, що тягнуться від 700 років і спрямовані доцільно на повалення нашої церкви, а по ній і всього українського народу. Для загального зрозуміння цеї справи розкрию деяк. картини нашої історії від давніших часів аж по нинішній день.

Між обома народами, польським і українським, ведеться вже від цілих віків затяжна боротьба. Коли Русь була ослаблена нападами татар, тоді скористала з цього Польща і стала загортати українські землі. А щоби у своїх заборах устоятися, вдарила переловсім на нашу грекославянську церкву і намагалася завести на її місце польсько-латинський костел. Для такої мети відказувано нашому народови на його власній землі всяких горожанських прав і признавано їх тільки польським латинникам, забирано наші церкви і їх майно та переміновано на костели і т. д. Свідчать про те наглядно самі польські хроністи й історики, як Нарушевич, Морачевський, Длуґош, Шуйський, Кромер, Нарбут та інші, а крім того постанови ріжних польських соймів, що позбавляли членів грецького обряду всяких прав і привілеїв. Під таким гнетом покидали згодом численні боярські роди свою церкву і народ, та переходили для користання з повноти горожанських прав до поляків.

Щоби тій недолі зарадити, приступили наші предки при кінці 16. віку до унії з римською церквою, одержавши запоруку, що правила грецької їх церкви будуть свято бережені, а члени її одержать рівні права з латинниками. Але на цих приреченнях вони дуже завелися. Не зважаючи на церковну унію, Польща йшла далі на нищення й обезправлювання нашої церкви, а польські єпископи стали навіть на своїх синодах домагатися від римського престолу цілковитого скасування унії та передачі її вірних під їх юрисдикцію. Про такі заходи польських єрархів свідчать знов розпучливі жалоби тодішніх зєдинених (унійтських) єпископів до Риму. Наслідком таких відносин гр.-кат. церква щораз більше підупадала, так що в половині 18. віку остали при ній лише панщизняне селянство і малоосвічене духовенство. Завданих тоді нашій церкві ударів не буду подрібно наводити, бож вони обговорені вже в численних публікаціях*). Для ілюстрації тих ненормальних відносин вкажу лише на слова польського історика і познанського єпископа о. Ліковського, який малює ті часи так:

„Trudno uwierzyć, a jednak autentyczne dokumenty wątpić o tem nie pozwalają. Zaiste trudno odmówić podziwu tym bohaterom wiary. Swoi (себ то польські католики) nimi podarzali, pogardliwie ich traktowali, a szysmatycy krew im toczyli. Przyjmowanie łacińskiego obrządku przez szlachtę ruską trwało do połowy 18. wieku i dopiero

*) Я вкажу тут лише на деякі видання: Гарасевич М. „Annales Ecclesiae Ruthene Leopoli 1862, Stefan Kaczała „Polityka Polaków względem Rusi", Lwów 1879, і мої історичні розвідки: „Відповідь для Краківської Анкети з р. 1912, поміщена в брошурі „З перед воєнних документів" і „Чорні ворони над живою Україною", „Львівська Нива" з р. 1917, ч. 2 і 3.

na obostrzone zakazy papieża Benedykta XIV. zabronił generał Jezuitów zakonnikom swoim w Polsce przeciągać młodzież ruską do kościoła łacińskiego. Do tego przecież czasu prawie wszystka szlachta i wszystko, co było wykształceńszego między Rusinami znajdowało się w kościele łacińskim, tak że religia ruska stała się religią chłopską. Jak wielkiem to było nieszczęściem dla unii pokazało się później po rozbiorze Polski, gdy biedny kościół ruski zagrożony w bycie swoim przez potężną Moskwę nie miał nikogo do swej obrony, prócz ludu wiejskiego (розуміється закріпощеного) i duchowieństwa (розум. мало освіченого))**

Наслідки цього виявились дуже скоро. Колиб український нарід остав був довше під польською владою, то унія булаб потонула у польсько-латинськім морі. Але сталось інакше. Ослаблена боротьбою з Україною та внутрішнім шляхецьким безладдям — давна Польща впала, а по теріторіях обох народів розлялась інша руїницька струя, а саме московська. Розуміється, що занедбана українська церковна унія не могла устоятись перед новим напором і мусіла скоро уляґти царському православію. Звичайно обвинувачують в тому царську Росію; але по правді першими грабарями нашої унії були таки католики. „Das war der Fluch der bösen Tat" (це був проклін лукавого діла).

Після того остала церковна унія лише в західних частях українських земель, а то в Холмщині, приділеній до давної Конгресівки і в Галичині, прилученій до австрійської держави. Але й на Холмщині досягнула її попередня тяжа рука. В Холмі, пануючи там польська політика заволоділа горсткою тамошнього уніятського клиру до тої міри, що його спольщила і зробила знаряддям для своїх цілей. Тим і спричинила те, що російський уряд, щоби позбутись на будуче такої небезпеки, ввів там насильно царське православя.

Відраднішим було положення унії в Галичині. Тут розвинулася вона завдяки культурній владі Австрії досить гарно, так, що стала окрасою для всеї східньої церкви. Але наші сусіди не лишили її і тут без своєї опіки. Коли в другій половині минулого віку добилися більшої влади в Галичині, підняли тут наново проти українського народу і його зєдиненої церкви давну братовбивчу боротьбу, а саме: взялись по всіх сторонах, при допомозі краєвої адміністрації до горячкового будування польських костелів, парохій і шкіл, а за тим до масового перетягання наших людей у свій (польсько-латинський) табор. Про те не потребую більше говорити, бож воно віджило нині наглядно на наших очах.

Проф. о. Олександер Стефанович.

**) Historja unii kościoła ruskiego. Poznań 1873, стр. 131—132 (ks. Likowski).

НОВИНКИ

— **Дешеві книжки** (від 25 до 60% знижки). Протягом місяця березня продають по знижених цінах великий вибір книжок **Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка і Канцелярія Т-ва „Просвіта", Львів, Ринок 10.** Катальоги висилають на бажання безплатно. 1530

— **В роковини смерти бл. п. Ярослава Любовича.** Дня 5. березня в 7. год. ранку відправлено в церкві св. Юра у Львові панахиду з нагоди І. роковин трагічної смерти бл. пам. Ярослава Любовича. Церква була переповнена переважно молодю обох полів. Співав студентський хор. Панахиду закінчено співом: „Ви жертвою впали". Опісля всі спокійно розійшлися. Під час панахиди по доокличних вуличках чатували відділи пішої та кінної поліції.

— **Україніка.** У франц. журналі „Мир і Право" в січневім числі находимо статтю п. з. „Нужда на Україні", що є рефератом генерального секретаря „Федерації жидівських організацій для підмоги жидам на Україні". У женевськім журналі „Міжнародній Журнал Червоного Хреста" у числі з січня ц. р. находимо статтю п. з. „Поворот шведських поселенців з південної України". У нім. деннику „Deut. Rundschau" що виходить у Бромберґу, з дня 20. лютого находимо переклад промови голови Українського Клюбу д-ра Д. Левицького п. з. „Положення славянських меншостей".

— **Кріваввa трагедія у Львові.** Дня 5. берез

ми пополудні Казимирівською вулицею переходило кілька чоловіків, оживлено розмовляючи між собою. Вони перейшли перед будинком поліції й опинились біля реставрації Баляса і тоді їх розмова змінилась у сварку, яка скінчилась тим, що один з них витягнув з кишені револьвер і стріляючи вбив свого співбесідника, а другого поранив. Не треба й згадувати, що такий випадок, в білий день, на людній вулиці, був сензацією. Збіглася товпа, надійшла поліція й арештувала вбивника. Виявилось, що вбивник називається Хаїм Барах, має 32 роки, мешкав на вул. Голуховських ч. 5, є родом з Радехова. Убитий називався Осип Вішінґ, а ранений Арон Барах. Убитий Вішінґ був шваґром вбивника, а ранений рідним братом Хаїма Бараха. Далі слідство виявило, що вбивник як людина легкодушна витрачував гроші своєї родинної фірми, не любив працювати і за те вбитий шваґер і ранений брат докоряли йому дуже часто. Хаїм Барах не любив слухати правди і докори шваґра та брата так розсердили його, що він одного застрілив, а другого поранив. Тепер непогамований Хаїм сидить у вязниці, а його родина оплакує жертву випадку.

— **Конференція в справі середніх шкіл** розпічнеться 7. березня у Варшаві, при участи представників товариства управителів середніх шкіл, міністерства освіти й уряду. На конференції буде присутній президент Польщі.

— **З українського наукового життя за кордоном.** Засідання ч. 180 Українського Історично-Фільольогічного Т-ва в Празі відбулося 4. березня в год. 3. в помешканні Маля Послюхарна (Прага V, Бжегова 5). Порядок дня: Доклади дійсних членів: 1. Шелухина С. П. — „Морська терміносльогія Київської Руси". 2. Чижевського Д. І. — „До джерел символіки Сковороди".

— **ПРИГАДКА.** Загальні збори **УКТОДІ** у **Львові** відбудуться в суботу, дня 8. березня 1930 р. в 17. год. в льокалі Т-ва „Українська Бесіда" вул. Рутовського 22/І. — Вп. Членів Т-ва просить о участь **Головна Рада УКТОДІ.** 1573

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 6. березня т. р.: за масло експортове солене й несолене пріма по 5·30 зол. за кільограм; за літру молока 0·34 зол. за літру сметани 1·80 зол.

Привіт Української Парляментарної Репрезентації през. Масарикові.

(ік) Вчора пополудни голова Українського Клюбу *д-р Дмитро Левицький*, віцемарш. д-р В. *Загайкевич* передали на руки уповажненого міністра чехословацької республіки в Варшаві Ірси писемний привіт від імени Української Парляментарної Репрезентації презид. Масарикові з нагоди 80-літних роковин його життя. Текст привіту буде оголошений в слід. числі „Діла".

Польсько-німецький торговельний догов'р.

(ік) Вчора відбулося у Варшаві останнє засідання польсько-німецької торговельної делеґації у справі торговельної умови, після чого пос. Раушер негайно виїхав з текстом умови до Берліна. Польсько-німецький торг. договір має бути підписаний в слід. тижні.

Внесок Українського Клюбу на пресову амнестію.

(ік) Серед внесків, які зголосив Український Клюб находиться м. ін. внесок у формі проєкту закону на уділення амнестії у всіх справах в карних судах, які ведено на основі пресового декрету про розсівання неправдивих вісток.

Перманентна криза в Жидівському Клюбі.

(ік) Нині в Жидівському Клюбі обмірковувано дальше кризу головства. Поставлено знову кандидатуру пос. Ґрінбавма, котрий отримав 8 голосів за, а 3 голоси проти. Однак пос Ґрінбавм рішуче головства не приняв, звертаючи увагу, що його тактика і політика не находить більшости в клюбі.

Зі спортового життя.

Сходини копунів „України".

В суботу, в 7. год. вечором, відбудуться в салі „Союзу Українських Купців" (Підвалля 9) сходини членів усіх трьох дружин копаного мяча Спорт. Т-ва „Україна". Участь усіх членів обовязкова.

Страйк жидівських купців у Варшаві.

(ік) Жидівський Клюб оголосив на вівторок 11. п. м. протестаційний страйк варшавського купецтва у звязку з відкиненням у скарбовій комісії вимог представників жидів. купецтва.

Плєнарне засідання сойму.

Ухвалення шкільної прагматики.

(ік) На вчорашньому плєнарному засіданні сойму на початку марш. Дашинський виголосив привіт під адресою през. Масарика з нагоди його 80-ліття. Привіт вислухав сойм стоячи. Опісля ухвалено в третьому читанні новелю до шкільної прагматики, котру то справу висунув, як відомо на терен пос. *Великанович*. Між ін. принято поправку, яка звучить, що на домагання заінтересованого учителя мініство мусить подати письмене умотивування причини перенесення. Принято резолюцію, щоби уряд якнайшвидше зорґанізував шкільні окружні ради там, де їх нема, а також резолюцію пос. Великановича з закликом до уряду, щоби всім учителям, перенесеним на основі 58 статті прагматики, дати можність повернути на їх первісні посади, або доказати їм вину, задля якої їх перенесено.

Дальший хід нарад.

(ік) Після принятя закону про ратифікацію польсько-німецького вальоризаційного договору і після ратифікації додаткової торг. умови з Чехословаччиною сойм займався бюджетовими зачиненнями, які предложив уряд за минулі роки. Однак в даному разі справа не торкалася бюджетового року 1927-28, який викликав процес мін. Чеховича.

Скандал з залізничим двірцем.

(ік) Пос. Курилович реферував внесок комунікаційної комісії на створення надзвичайної слідчої комісії в справі будови залізничого двірця в Холмі, який завалився підчас будови. Мін. Кін противився внескові комісії, однак надзв. слідчу комісію рішено покликати. Пос. Ліберман реферував предложену урядом новелю до декрету президента про устрій загальних судів, після чого принято закон, на основі якого не вільно ексмітувати комірників одно- і двокімнатних помешкань підчас зими.

Видача судам пос. Хама.

(ік) Пос. д-р Загайкевич реферував справу видачі пос. Хама (Сель-роб лівиця). Видачі домагається прокуратура за промови на вічах. Пос. д-р Загайкевич покликується на факт, що промови пос. Хама мали політич. характер і належали до обсягу виконування посольських обовязків і тому комісія рішила його не видати. Пос Полоський (ББ.) зголосив вотум меншости і заявився за видачею. Пос. Вальницький звертає увагу, що польський сойм видав вже комуністичних послів Сохацького, Бачинського, Бітнера і Варського, та уневажнив мандат Шпіцберга, а тепер забирається до послів української і білоруської соціялістичної лівиці. Протестує проти видачі пос. Хама і грозить у відповідь збільшеною революційною боротьбою. За видачею заявився так само пос. Звежинський (Н. Д.). В голосуванні рішено 118 голосами проти 103 видати посла Хама. За те сойм відкинув вимогу видачі пос. Дворчаніна з білоруської громади, яку то справу також реферував пос. д-р Загайкевич. Слідуюче засідання сойму відбудеться в суботу в 4 год. попол. після чого у слід. пятницю.

Конституційна комісія.

(ік) Вчора цілий день до пізної ночі радила конституційна комісія дальше над ревізією конституції. На початку засідання представник уряду вищий урядовець президії ради міністрів відчитав заяву від імени прем. Бартеля, в якій кажеться, що уряд кількакратно давно вже зазначував потребу ревізії конституції, однак в нинішній стадії нарад комісії уряд не може заняти ще конкретного становища супроти поодиноких питань. Уряд висловиться щойно після познайомлення себе з думкою комісії про цілість проблеми ревізії конституції. Опісля відчитано лише 6 пунктів гейби директив уряду для комісії, з яких найважніші є засвоєння президентові законодатного вота, поширення законодатного права президента і точне окреслення посольської відповідальности. Після ствердження, що уряд не бажає ще нині заняти конкретного становища до справ ревізії конституції, комісія почала голосувати над поодинокими поглядами. З найважніших тез, які перейшли, є чисто теоретична теза, що нарід є джерелом влади, замісць, що влада зверхня належить до народу. Врешті показалося, що ні оден з внесків ББ. не находить більшости і що взагалі панує величезна розбіжність думок не тільки що до тексту конституції, якого ще не зачеплено але і що до основних тез.

Засідання сенату.

Промова сен. А. Горбачевського.

(ік) Вчора розпочалося плєнарне засідання сенату над бюджетом. Як перший промовець після референта промовляв голова Українського Сенатського Клюбу сен. *Антін Горбачевський*. Короткий зміст його промови такий: На початку звертає увагу, що лише надзвичайно скрутне господарське положення українського народу, каже представникам українців у сенаті забирати голос після всього того, що було українськими послами сказане в соймі і після досвіду, який каже сумніватися у практичні наслідки всего того, що кажеться в польських законодатних палатах. Господарська криза особливо бє по українському селі у звязку з адміністраційними репресіями уряду. Коли нарікають польські селянські партії, які мають вплив на уряд і розпоряджування бюджетовими фондами, то що має казати українська селянська партія, яка ніякого впливу на національну і господарську політику уряду не має. Відкинення соймом всіх українських внесків доказує, що нашим противником є не лише уряд, але ціле польське громадянство. Остання сесія була для представників українського населення в Польщі особливо доброю наукою. Промовець звертає увагу на ті права, які здобули собі українці за австрійських часів і на ліквідацію тих в часах польських. Це торкається навіть таких аполітичних справ, як шкільництво і культура, господарська орґанізація і громадянські права. Поліція є єдиним засобом, якого уряд вживає для доведення до гармонійного співжиття народів у Польщі. Промовець звертається гостро проти реґіоналізму, однак заявляє, що реґіоналізму український нарід уже не боїться і реґіоналізм може деморалізувати лише слабі одиниці. Окрему заяву складає в справі проєктів відновлення військової кольонізації. Український нарід буде поборювати нову військову кольонізацію всіми можливими засобами, які будуть лежати в його розпорядженні і заявляє в імени клюбу, що аж із надто зрозумілих причин клюб буде голосувати проти бюджету.

Пос. Волинець утік із Польщі?

Із Вильна повідомляють, нібито пос. Волинець (біл.), якого вибрано в лідській окрузі, а якого вибір уневажнив Найв Суд, утік із Польщі. День передтим, як справу уневажнення мандату Волинця мали розглядати, він вислав свої річи у Данціґ.

Криваві комун. демонстрації.

У Варшаві дня 6. березня пройшов спокійно. Поліція не інтервеніювала. І на провінції був спокій. Лише в *Королівській* Гуті, де пос. Бруальський (ком. фр.) промовляв до демонстрантів, поліція розігнала збори й арештувала кількох демонстрантів. *У Сяноці* 400 зредукованих робітників із фабрики ваґонів Зеляневського (в якій працювало 2000 робітників, а тепер працює лише 600) уладили похід до староства. Поліція заступила їм дорогу. Дві години пізніше зібралося вже около 1000 демонстрантів. Поліція знову заступила їм дорогу. В сутичці було контужених 6 поліцаїв, а з демонстрантів було 3 тяжко ранених, а 3 лекше. Військо зарядило гостре поготівля й вирушило на місто. Купці з переляку позачиняли крамниці. Щойно вечером настав спокій.

Заповіджені в *Берліні* на 6. березня комуністичні демонстрації були бурливі. Поліція вжила пальної зброї. У Шарльотенбурзі тяжко ранили кінного поліціянта; в ґрізному стані відвезли його до шпиталю. В півн. дільниці гурток комуністів намагався вдерти до банку. Вечером тисячі демонстрантів у дільниці Найкельн загородили поліції дорогу. В Гамбурзі, Мюнхені й ін провінціональних містах походи не вдалися. По ост. відомостям підчас сутичок із поліцією було в Берліні: вбита 1 особа, а 11 ранених.

У Відні демонструвало около 2.000 людей Лише на пл. Свободи дійшло до сутички з поліцією. Поліція арештувала кількох демонстрантів. На провінції пройшли демонстрації спокійно.

В *Латвії й Литві* 6. березень пройшов зовсім спокійно.

В *Льондоні* підчас демонстрації було пять осіб ранених, а 6 арештовано, також у *Дабліні* й *Менчестері* арештували 5 демонстрантів. У Льондоні ком. похід старався продістати до палати льорда-мера. Поліція перешкодила.

У Злучених Державах у ріжних містах прийшло до сутичок комуністів із поліцією. *У Вашінґтоні* комуністи хотіли дістатися до Білого Дому. Один комуніст видістався навіть на штахети, відки хотів виголосити промову. Поліція вжила газів, що витискають сльози. У сутичці було ранених кількох комуністів.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

З судової салі.

Майор Рильський перед судом у Перемишлі під замітом убивства жінки.

Першого дня розправи дня 5. березня переслухано обвинуваченого і двох свідків. Майор Рильський твердить, що його жінка скінчила життя самовбивством, що була завжди нервова, невдоволена з нічого і часто виходила з револьвером до парку й грозила, що застрілиться. Обвинувачений зізнає, що він кілька разів ховав від жінки револьвер.

Акт обвинувачення говорить, що між майором Рильським і його жінкою були часто сцени заздрости, через те, що Рильський любив покидати дім, виїзджати до Львова і Варшави, де витрачував гроші з жінками, а господарство упадало. Обвинувачений твердить, що у Львові бував тільки у професора Кохановського і з жінками не приставав. Свою жінку він не дуже любив, оженився з нею в старшім віці не з любови, а для вигоди й спокою.

Свідок Джевецький, директор фабрики з Тешина, зізнає, що жінка Рильського часто нарікала на своє родинне життя, скаржилась, що майор Рильський навіть бє її. Вона грозила, що продасть маєток, покине чоловіка і виїде до Львова. Свідок признає, що через гуляще життя майора Рильського, його маєток підупадав, і жінка так турбувалась тим, що хотіла застрілитись. Вона була хоровита, боялась, що в неї розвивається недуга рака і це також наводило на неї думки про самовбивство.

Другий свідок Сташевський, сусід Рильських, родом з Золочівщини, зізнав, що день перед смертю жінка Рильського нарікала на брак пошани до неї з боку чоловіка та на часті непорозуміння з Рильським, та взагалі вважала себе нещасливою. На цім переслухання перервано. Розправа потреває 10 днів.

Відозви й комунікати.

В справі памятника у Ґмінді.

Всч. Отці Духовні! Громадяни!

Світова війна, що розігралася на території Східної Галичини в роках 1914—1918, загнала десятки тисяч галицьких українців до таборових бараків, а між іншим також до бараків на території теперішньої австрійської республики. Найбільшою такою примусовою оселею наших воєнних біженців та виселенців а також інвалідів та звільнених від політичного інтернування, була многотисячна таборова оселя в Ґмінді.

Страшні відносини таборового життя і численні епідемії, що безпощадно десяткували нещасних мешканців тої оселі, залишили в Ґмінді свій жахливий слід у виді величезного таборового цвинтаря, де далеко від рідної землі спочили на віки тисячі-тисячі українського цивільного населення Східної Галичини. Тепер, за згодою компетентних властей, має бути отсей таборовий цвинтар вже з весною цього року цілковито знесений і замінений на громадський парк.

Бажаючи захистити перед цілковитою загладою памятку тої частини нашої народньої мартирольоґії, підняв „Запомоговий Комітет для Українських Емігрантів у Відні" під головством бувш. посла Володимира Сінґалевича відповідні заходи перед австрійськими властями, які увінчалися тим результатом, що громадська рада міста Ґмінд дала свою згоду на те: 1) що родини погребаних у Ґмінді можуть найпізніше до дня 8-го квітня 1930 р. зголосити до громадського уряду в Ґмінді свої праві до власности нагробних хрестів і памятників, які без такого зголошення по упливі вище згаданого едиктального речинця перейдуть на власність громади Ґмінд; 2) що родини погребаних на тому цвинтарі можуть перенести тлінні останки свояків на громадський цвинтар у Ґмінді, коли дістануть у старостві в Ґмінді дозвіл на ексгумацію і зложать приписані кошти; 3) що на знесеному таборовому цвинтарі може бути поставлений для погребаних тамже спільний памятник, о скільки буде внесена до уряду громади Ґмінд відповідна просьба, заосмотрена двома примірниками пляну дотичного памятника.

Подаючи це до відома нашого загалу, а передовсім інтересованих родин, не потребуємо хіба підчеркувати обовязку утревалення памяти тих наших жертв війни і здвигнення в місці їх вічного супочинку в Ґмінді, на границі двох держав, відповідного спільного памятника. Це буде не тільки доказ нашого пієтизму до памяти померших, але й доказ нашої культури.

Громадяни! Зложіть свою лепту на здвигнення памятника у Ґмінді! Колишні Ґміндівці! Будьте апостолами доброї ідеї, поширюйте нашу відозву в найдальших закутинах краю і збирайте жертви на подану вище ціль! Отці Духовні! Поможіть нам у нашій праці, оголосіть нашу відозву в церкві й заохотіть родини покійників, похованих у Ґмінді а також загал своїх парохіян, до негайного зложення відповідної лепти на памятник у Ґмінді!

Всі збірки слати на адресу: Товариство Охорони Воєнних Могил у Львові, вул. Руська ч. 3. II. пов. (з допискою: На памятник у Ґмінді).

Львів, 21. лютого 1930 р.

За Комітет для здвигнення памятника у Ґмінді:

† о. Д-р Іван Бучко,
львівський єпископ-помічник,
голова.

Д-р Іван Нінчук,
секретар.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський театр:

Пятниця, 7. березня, година 7·30 веч. „Барон циганів".

Субота, 8. березня, год. 3·30 попол. „Стах летунов" премієра, для шкільної молоді, ціни знижені.

Субота, 8. березня, год. 7·30 вечором „Жайворонок", ціни знижені.

Малий Міський театр:

Пятниця, 7. березня, година 7·30 веч. „Свято кіс", ціни знижені.

Субота, 8. березня, год. 7·30 вечором, „Свято кіс".

Театр ревії „Іон" — в салі кіна „Кольосей":

Пятниця, 7. і субота 8. березня „Як жінка чогось забажає". Дві вистави: год. 7·30 і 9·30.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Крилата фльота" (з Рамон Новаром).

КАСІНО: Манолеску (Мозжухин).

КОЛЬОСЕЙ: Геройська стежа. Штукарі.

ЛЕВ: Голосово-звукова фільма. Галька (Монюшка).

МАРУСЕНЬКА: Пісня про отамана: Волга, Волга.

ОАЗА: Екзотична любка (Клара Бов).

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Мельодія сердець" (Віллі Фріч, Діта Парльо, циганські пісні Янчі Бальога).

ПАН: Дзвонар із Нотр Дам.

ПАСАЖ: Останні Тарзанові пригоди. Сомонтів тиждень, ам. комедія.

ПРОМІНЬ: Батьку!

СІНЕЛЕВЕ: Вуличний метелик (Анна Мей Вонг).

ФАТАМОРГАНА: Спортовець із любови (Бастер Кітон). Любов у природі.

ХИМЕРА: Пат і Паташон як газетярі.

УТІХА: Дике кохання (Дольорес дель Ріо).

Програма радіо.

Пятниця 7. III. 1930.

ЛЬВІВ, 17·45 Пополудневий концерт з Варшави; 18·45 Лещатарський комунікат; 18·55 Всячина, комунікати та концерт грамофонових плит (оперетова музика); 19·58 Сигнал часу; 20·05 Музичний фейлетон з Варшави.

Субота 8. III. 1930.

Варшава (1411,7) 20·30 Вечірній концерт. **Гельсінгфорс** (291,4) 17·30 Рециталь флєтиста Орланда. Лейпціг (259) 19·00 Концерт творів Гендельса. **Льондон** (356,3) 19·45 Сонати Бетовена (грає Ісас). **Стокгольм** (436) 19·00 Популярний концерт. Лянгенберг (473) 20·00 Веселий вечір. Прага (487) 16·30 Концерт Мельоді Бойс. **Мілано** (501) 19·15 Легка музика. Брюссель (509) 18·00 Радіо тріо. Відень (516,3) 15·15 Джезбенд. **Мюнхен** (533) 16·30 Радіотріо. **Будапешт** (550) 17·00 Військова орхестра. **Москва** (825) 17·00 Концерт жіночих творів. **Ленінград** (1000) 15·40 Веселий концерт. Харків (1304) 19·00 Музичний вечір. Париж (1725) 21·45 „Орфей" Глюка.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Театр під управою Ів. Когутяка. 1518 8—?

Долина:
Пятниця 7/III Король ...
Субота 8/III — Цейса ...
Неділя 9/III — Маруся Богуславка.

Новий Український Театр під упр. П. Карабіневича. 1575 1—?

Турка:
8/III — Король життя.
9/III — Шукаю мужа (премєра).

Старий Самбір:
10/III — Базар.
11/III — Вір Ізраїлю (премєра).

Заходом Українського Технічного Товариства у Львові, Ринок ч. 10. II. поверх відбудеться дня 9. березня 1930 року в 11. годині перед полуднем в Українськім Національнім Музею при вул. Мохнацького ч. 42. **Виставка проєктів розбудови Українського Нац. Музею у Львові** з докладом Дир. Музею д-ра І. Свєнціцкого. По докладі дискусія. Відтак в 5 годині пополудні в салі Української Бесіди (вул. Гутовського ч. 22. Народний Дім І. пов.) відбудеться **Святочне вручення грамот почесним членам У. Т. Т.** Проф. д-р інж. Іванові Фещенкові-Чопівському і інж. Ярославові Стефановичеві. По промоції **Товариські сходини** получені з вокально-музичними продукціями і спільною вечерею. — За Виділ Українського Технічного Товариства: інж. Василь Рижевський, голова, інж. Лідія Бурачинська, секретар. 1577 1—1

КОСІВ: Хто хоче мати гарне, дешеве й вигідне мешкання на літнисько, нехай викінчить своїм коштом в дуже гарній, до полудня положеній, віллі одну або більше кімнат за відмешкання. Ближчих інформацій уділяє Союз Українок в Косові. 1569 2-3

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
Т-ва українських ремісників промисловців і торговців
„ЗОРЯ"
у Львові відбудуться в неділю, дня 16. березня 1930 р. в 10. год. рано у власній домівці при вул. Вірменській 25 з таким денним порядком:

1. Відкриття Зборів
2. Відчитання протоколу.
3. Звіт з діяльности Виділу.
4. Звіт Контрольної Комісії.
5. Вибір голови, 10 членів Виділу, 3 заступників і 3 членів Контр. Комісії.
6. Внесення Виділу.
7. Внесення і запити членів.

З огляду на важність справ — присутність всіх членів конечна.

1574 1—1 **Виділ.**

Ч. В. 1705/30.
В. II/2

Оповіщення.

Маґістрат пригадує П. Т. Властителям і управителям реальностей постанови 2 артикулу розпорядження През. Р. П. з 12. III. 1928 Д. У. Р. П. ч. 31. 292 поз., по думці яких у випадках, коли льокаторові піднесуть комірне або коли побиране комірне зглядно умовлене вокодомірне є вище від зізнаного й оподаткованого, є обовязані повідомити про це властиву владу (Маґістрат) в протягу 30 днів по довершеній зміні, або доручення платничого наказу, а то під загрозою карних наслідків, передбачених в 2 уст. цього артикулу.

Рівночасно звертається увагу платникам державного податку від нерухомостей, що з днем 28. лютого 1930 минув речинець платности цього податку за IV. квартал 1929 р., супроти чого належить його вплатити якнайскорше разом з залеглостями, бо в противному випадку, належитість буде стягнена в дорозі екзекуції з законними відсотками проволоки й екзекуційними коштами.

Маґістрат корол. стол. міста Львова.

У Львові, дня 1. березня 1930.

Д-р Отто Надольський в. р.
Урядовий Комісар
1578 р. о. Президента м. Львова.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.